

Interviu cu președintele Asociației Evreilor din România Victime ale Holocaustului, conf. univ. dr. ing. OTTO ADLER

LUMEA LUI OTTO ADLER

- „Un om nu are nevoie de ferice pentru el însuși. Poate face față la oricât de multe chinuri, de fapt aceasta este istoria sa nescrisă, reușita lui nevăzută, puterea lui de se lipsi de satisfacții personale în cazul în care există ceva mare, în care ființa lui să se poată contopi. Nu are nevoie de un sens anume, în măsura în care această încordare are un scop. Fiindcă atunci e foarte limpede că acesta e sensul. A-ți înhăma suferința la o stea? „ Aceste cuvinte nu-mi aparțin. Le-a scris cândva Saul Bellow, în numele unuia dintre cele mai celebre personaje ale sale... Am impresia că vi se potrivește...

„În tinerețe, mi se spunea Șveik...”

- Sună frumos, numai că eu, deocamdată, nu mă cred „personaj literar”! Dar, dacă îți tu din dinadinsul, am să-ți mărturisesc că, odinioară, mi se spunea Șveik... asta îmi place mai mult, pentru că, să știi, eu am două mari calități: sunt - se zice - un orator bun, iar a doua mea calitate este că nu plâng decât dacă-i absolută nevoie; în rest, sunt un om vesell Să-ți explic: acum trei săptămâni mai eram încă internat la clinica profesorului Lucan și el venea în fiecare zi în vizită prelungită fiindcă, zicea: „Mă, eu vin la tine să mai și răd puțin, fiindcă totdeauna ai atâtea povești, iar eu, cu atâtia bolnăvi, e-atăta moarte în jurul meu, încât uneori simt că nu mai pot suportat!“. În sfârșit, a venit la mine să-mi spună că am cancer, eu știam și așa - a venit cu hârția (uite-o aici, pe masă) -, a început... am zis: „Știi, un cancer, lasă-mă-n pace, mai bine stai să-ți zic un banc cu un rabin!” - S-a uitat la mine, zice: „Ești nebun!”... „Nu, nu-s deloc nebun!”... „Atuncea ești fărmic, totdeauna te-ai prefăcut!”... „Ai să răzi, totdeauna am arătat exact ce sunt, dacă n-aș fi așa, n-aș fi ajuns la 78 de ani!”... - Mulți îmi între.

țineau toate sărbătorile și tipicurile evreiești, exceptând sămbăta... - Cum asta? - Tata câștiga existența familiei cu ajutorul unui autovehicol pe care îl avea. Clientul venea când avea nevoie! - Dar cum reusea să eludeze una dintre cele mai importante legi evreiești? - El zicea că are autorizație de Sus pentru treaba asta. Să știi că tata, chiar dacă nu știa prea bine nici să scrie corect românește sau ungurește, școala evreiască avea berechet! Doar nu degeaba stătuse la leșiva până la 15 ani! Când era vorba chiar de lucruri destul de complicate în ebraică, asta ca să nu mai pomenească de idiș, se descurca nemaipomenit și mai avea și o inteligență nativă cu ajutorul căreia putea să facă față oricărui problemă. Și de la el am aflat tot felul de chestii. De exemplu, în loc să spună „asta-i găina care-o să meargă la masă”, el zicea: „Aștia sunt banii care vor merge la săracii!” - se ducea la cimitir și le dădea lor banii; el avea regulile lui personale, zic eu, corecte, dar care nu respectau exact tipicul! Chiar dacă eram o familie care ducea o viață ortodoxă, atunci când eram eu mic și doctorul mă diagnosticase cu o boală de plămâni, prescrioară-mi drept tratament pâine cu unt și șuncă, pentru a mă refăca, ceea ce, îți dai seama, era treflă, s-a făcut așa cum recomandase doctorul, chiar dacă mama, în ciuda faptului că era o femeie foarte învățată, cu studii, nu era întru totul convinsă... Eu nu înțelegeam nimic, eram mic pe-ataci, la heider, nu mergeam încă la școală... - Ați fost la heider? - Da, până m-a călcat o mașină și tata l-a adus pe melamedul lui de odinioară care a început chiar să locuiească la noi un timp ca să mă poată învăța în fiecare zi să scriu, să citească și așa mai departe. Hai să-ți spun ceva drăguț! Când m-a călcat mașina, eu mă jucam cu un prieten de-al meu, cu Nelu. Ne-am urcat într-un autobuz, am sărit, eu am căzut sub autobuz, el lângă autobuz! Acum căva timp, sună telefonul: „Alo, prof. Adler?“, „Da“, „Aici este prof. Lungu“, „Nu vă supărați, dle profesor, sunteți de la politehnică?“, „Nu, sunt de la Facultatea de Medicină din Cluj“, „-i, îmi pare tare rău, dar nu știu de unde să vă iau...“, zic: „Uite, vă dau o săptămână să vă amintiți!“, și-mi închide telefonul. Peste o săptămână, iar, profesorul

Reîntâlnire cu profesorul Lungu

Majoritatea lor erau cadre universitare rămase fără servicii, unii dintre ei niște adevărați savanți. Să-ți dau un exemplu: profesorul nostru de latină și de istorie era unul Graff. Era doctor în greacă și în istorie. Două doctorate avea! La un moment dat, l-am văzut citind o carte foarte frumos legată și, curios, m-am apropiat: „Dle profesor, zic, nu vă supărați, ce citiți? Și văd un scris curios, în ce limbă este?“, „Sunt versurile lui Omar Khayam, în persana veche“. M-am retras foarte spașit atunci, habar n-aveam cine fusese Omar Khayam, aveam să aflu mult mai târziu, peste vreo 30 de ani. Alti exemplu: ungarul sunt foarte mândri de rudenia lor cu finlandezii. Finlandezii au o epopee națională care se cheamă Kalevala, iar primul traducător în limba maghiară al Kalevaei a fost profesorul nostru de literatură maghiară, Knöpfler. (Numele ăsta, în germană, înseamnă fabricant de nasturi...).

- Nu știu nici o boabă de germană! - Nu-i nimic! La limba ebraică îl aveam pe rabi Fried, toți erau - absolut toți erau doctori, numai ăla de gimnastică cred că nu era! Rabi Fried - mulți erau și rabini - în afara limbii ebraice predate oficial, în realitate preda și iudaism, istoria evreilor și retorică, materii care, de altfel, nici nu figurau în program! Toți ăștia au murit în lagăr, Dumnezeu să-i odihnească, Baruch Daian Emet! - Dumnezeu să-i odihnească! - O dată cu Rabi Fried a avut loc prima mea întâlnire cu retorică. Spunea: „Aveți emoții când vorbiți? Măi, când aveți mulți oameni în față, vedeți numai capete. Voi gândiți-vă că, în loc de capete umane, vă uitați doar la niște capete de varză!”. Îți mărturisesc cu toată sinceritatea că, în tot timpul carierei mele, am folosit din plin recomandarea lui Fried! Gândește-te că eu eram, la U.T.M., tovarășul care știa să tragă concluzii! - Știați și asta?! - Cum altele? Și mă puneau să trag concluzii, eram în Biroul pe facultate, nu mai țin minte ce, și când vorbeam, ăștia chiar semănau cu capetele de varză! - Așa nici nu trebuia să faceți un efort de imaginație prea mare! - La engleză și la germană îl aveam pe Braver Samuilă (Samu). El m-a procompis cu singura corigență din viața mea, la germană, în condițiile când la noi în casă se vorbea mai ales germana și maghiara. Când voiaș să nu înțeleg eu, vorbeau și idiș, fără să știe că eu pricep, dar fiindcă îmi plăcea să știu toate secretele, tăceam mălc, așa că tata și mama n-au știut niciodată că eu înțeleg, ba chiar și vorbesc idiș. Numai bunicul știa. Stăteam în bancă alături de cel mai bun prieten al meu, Krau Edgar, unul dintre marii savanți în viața ai lumii. Acum îl cheamă prof. Dr. Krau Edgar, la Universitatea din Haifa și la cea din Tel Aviv. E unul dintre marii psihologi ai lumii, vorbește 13 limbi, nu șapte ca mine, și are limba maternă 100% germana. - V-ați mai văzut? - Cum să nu! Cum să nu! Fratele meu de cruce! - De ce? - De cruce! Și erau niște lecții în cartea de germană care trebuiau învățate, să citești și să spui cuvintele; ei, eu la cuvinte mai aveam încercăturii, nu că nu le-aș fi știut, dar nu puteam nimeri care-s masculina, care-s feminina, care-s neutre... Eu o lecție despre pneumonie, așa că m-a întrebant: „Tüddögyuladás!” - se preda, știți asta, în limba maghiară. Am răspuns greșit, mi-a pus un patru, apoi a zis: „Krau: tüddögyuladás!”. Krau s-a ridicat, a zis corect;

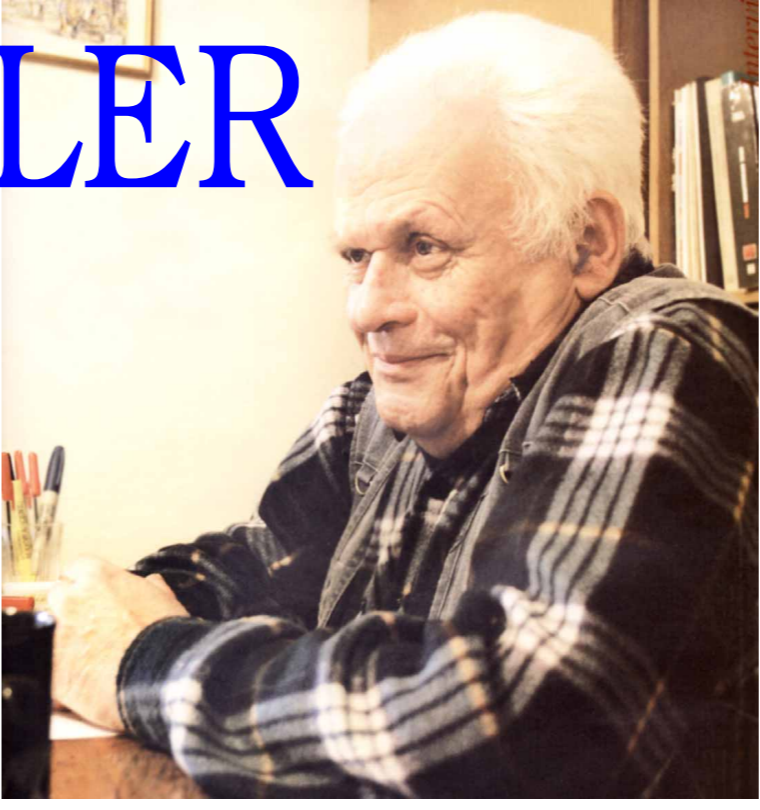
„Foarte bine. Adler, repetă!”; eu, ofensat, am repetat greșit și am mai luat un patru! Chestia asta s-a repetat de patru ori, una după alta, și de fiecare dată o făceam din ce în ce mai de oai! După război, prin 1953, m-am împrietinit cu profesorul de germană, deși diferența de vârstă era de ordinul a 20 de ani. Un om deosebit!

„Stiați dejal - Da, și de aici am intrat la Liceul „G. Barițiu”, unde am făcut o singură clasă, clasa întâi de liceu. - În ce an? - Păi, în ’40, ’39 -’40!

Otto Adler cade o clipă pe gânduri. Fața lui, ușor palidă, nu trădează nici tristețe, nici oboșeală. Și totuși, întreaga sa făptură devine, brusc, marcată de o anumită deprimare, ca și cum s-ar fi închis în sine, încercând să stăvilească năvala trecutului... Îi ating ușor mâna, ceea ce-l face să mă învălie într-o privire din care înțeleg că sunt pe punctul de a primi ceea ce nu pot exprima. Și că domnia-sa e gata să-mi răspundă în continuare la întrebări, în ciuda tuturor lucrurilor pe care a căutat mereu să și le alunge din minte, chiar dacă se împăcase demult cu existența lor.

- Și după aceea? - Pe urmă au venit ungarul și m-au dat afară și atunci am urmat la cel mai bun liceu care a existat vreodată în lume, nu în România, Liceul Evreiesc de la Cluj! Era ceva absolut de neimaginat! Deci o școală aproape fără nici o tradiție; ungarul au intrat în septembrie, iar în octombrie noi mergeam deja la școală!

„Imediat. Eu am făcut Facultatea de Mecanică, la secția de motoare cu ardere internă, el era șeful Catedrei. Avea o metodă foarte originală; nu se dădea examen, o dată pe lună ne chema să spunem ce-am înțeles din toată materia predată între timp. Prima dată am luat 9, și pe urmă tot 9... Nu ascund că eram nemulțumit și m-am manifestat ca atare... „Degeaba știi materia - mi-a zis profesorul -, pentru că nu știi să vorbești!”. La următoarea întâlnire, m-am

clasa mea am fost acolo... eram șase prieteni și toți șase am scăpat ca printr-un miracol... După război, am făcut o asociație care se chema „Grădinița”. Eram așa: preamiantul n. 1 al școlii, Krau, despre care ț-am amovestit, cel mai cult om pe care l-am cunoscut vreodată și despre care nu pot spune decât că, în afară de faptul că e puțin nebun, e un geniu. Apoi, Später Berl, medic pediatru la Ierusalim, decedat anul acesta; Wolf Vescan Miksi, profesor universitar la Universitatea din Ierusalim; Preisler Alexandru, a murit la Nürnberg, fost conferențiar; Katz Robert, profesor universitar la A.S.E., devenit ulterior Constantin Tomescu, marele analist economic al Europei Libere și, ultimul pe listă, cu permisiunea dvs. Adler Otto, conferențiar universitar la Politehnică bucureșteană, șef de laborator și consilier la Institutul de cercetări metalurgice. Iată „marfa” pe care-o dădea Liceul Evreiesc din Cluj! De fapt,

- Mama e în a treia încăpăre a Gan-Edenului
● Am urmat la cel mai bun liceu care a existat vreodată în lume, nu în România, Liceul Evreiesc de la Cluj
● La limba ebraică îl aveam pe rabi Fried. Toți, absolut toți, erau doctori, numai ăla de la gimnastică cred că nu era
● Dr. Krau Edgar, de la Universitatea din Haifa și la cea din Tel Aviv, unul dintre marii psihologi ai lumii, vorbește 13 limbi, nu șapte ca mine
● După Auschwitz, într-un lagăr din Franța, am lucrat într-o mină de fier. Cea dintâi masă, care a constat din cinci cartofi mici fierți în coajă, a fost cea mai formidabilă din viața mea
● În ultimii 17 ani, după ce m-am pensionat, am avut ca principal obiectiv iudaismul... Am citit enorm... Ai auzit de cele 72 de genii de care vorbește Cabala? Cel de-al 72-lea, Mumiah, are grijă de viața lungă și sănătate la bătrânețe...

chinuit din răspuțeri să vorbesc mai frumos, dar tot 9 am luat. Îmi amintesc că trebuia să analizez niște molecule care se plimbau într-un spațiu și-am spus „moleculele mele”. „Nu ț-am dat 10 - mi-a spus atunci - pentru că alea nu s-moleculele tale!”. El vorbea atât de formidabil, încât nimeni nu putea lua notițe și visul meu dintotdeauna a fost să-i semăn. Acum vreo 25 de ani, am plecat pentru vreo zece zile în Germania de Est, nu înainte de a-l chema pe primul meu asistent, rugându-l să mă înlocuiească. După ce m-am întors, Cornel zice: „Dle profesor, eu nu mai țin în viața mea cursuri după dvs.”. „De ce, mă, tu ești nebun?”. „Păi să vă spun ce-am pățit: când am vrut să văd până unde ajunseserăți cu materia, am cerut un caiet; nici un text, alt caiet, tot așa, nu scria nimic! Și studenții d-voastră mi-au spus că vorbiți atât de fantastic, încât nu se pot lua notițe după dvs.”. A fost cel mai frumos cadou pe care l-am primit în viața mea. Am mai primit unul astăzi: m-am trezit cu un telefon de la Târgoviște; mă invitau acolo niște domni mai în vârstă, foști studenți de-aiei mei, care încă mai țineau minte bancurile povestite de mine la cursuri.

singurul din clasa noastră care n-a făcut studii universitare a fost făcut Lord de Regina Angliei, fiind un mare fabricant de jucării. Noi toți am urmat o școală extraordinară! Să-ți spun că în minte și-ai acum poziziile ce le învățam la cursul de literatură, deși nu mai știu ce-am mâncat azi dimineață?! - Cât timp ați fost la Auschwitz? - De la 15 la 16 ani. Să știi că și asta a fost o școală, aici am avut experiențe terifiante și extraordinare, totodată, am avut prilejul să observ lucruri ieșite din comun și, de asemenea, am avut forța să interpretez ceea ce vedeam, să trag învățăminte... Dar, mai presus de orice, am învățat adevărata valoare a vieții, devenind ceea ce se cheamă un supraviețuitor! Cred că-ai citit destule cărți despre lagăr, știi ce era, nu asta vreau acum să povestesc. Ci să-ți dau câteva exemple de lucruri pe care nu le-ai fi înțeles niciodată dacă n-aș fi fost „acolo”. De pildă, după Auschwitz, am fost dus într-un lagăr din Franța și am lucrat într-o mină de fier. Cea dintâi masă care ni s-a servit acolo a constat din cinci cartofi mici fierți în coajă. A fost cea mai formidabilă mâncare, niciodată, dar absolut niciodată n-am mai mâncat ceva care să-mi placă mai mult! Tu înțelegeți?! - Cred că da. Sigur! - Presupun c-ai auzit și despre Lombroso, care era un evreu, tâmpit... - Asta știam, dar n-am știut că era evreu. - Lombroso era un bou! În lagăr aveam un paznic cu o mutră specific lombrosiană; eram îngrozit de ce ar putea să ni se întâmple în eventualitatea că am fi căzut în mâinile lui! Dar el, omul ăsta, își împărțea pâinea cu noi și nu o

La 15 ani am fost trimis la Auschwitz

dată ne ceda și resturi din țigările lui, ca să fumăm... În schimb, era un alt paznic, distins, frumos, bine făcut, blond ca un inger. Ei bine, s-a dovedit a fi cel mai odios criminal pe care l-am cunoscut în viața mea! Și, spune-mi, asta nu e bine, nu e bine să înveți asemenea lucruri?! - Este extrem de important! - Uneori, oamenii înțeleg mai bine tragedia lagărului dacă le spui povestea cartofilor fierți sau le istorisești despre tâmpenia teoriilor lombrosiene. - Cred că experiența dvs. a fost oarecum similară cu cea a lui Kertész Imre. Aveați aceeași vârstă. Ați fost în același lagăr. Ce s-a întâmplat, după ce v-ați întors? - Am prins ultima picătură din școala românească de politehnică, cu dascăl în adevăratul sens al cuvântului... Dar, apăruseră, deja, și câțiva tovarăși de nădejde... Ultima perioadă, ultimii 18 ani, după ce m-am pensionat, am avut ca principal obiectiv iudaismul... am citit enorm... Ai auzit de cele 72 de genii despre care vorbește Cabala? Știi care era cel de-al 72-lea? - Nu. - Mumiah, genul care are grijă de viața lungă și sănătatea la bătrânețe... - La Auschwitz, vă temeați că o să muriți? - La început nu, mă simțeam gata să înfrunt orice, dar, după un timp, a încetat să-mi mai pese. Și a existat și o perioadă în care devenisem absolut sigur că n-o să mai scap și nu doream decât ca totul să se termine cât mai repede. La un moment dat, simțind că nu mai pot suporta și știind că prin gaurile de sărmă ghimpată care ne împrejmuiau trece curent de înaltă tensiune, m-am repezit, încălcând toate ordinele, și m-am agățat, din toate puterile, de sărma ucigașă. Numai că tocmai atunci era o pană de curent... Așa mi-a fost norocul! N-am mai repetat niciodată gestul. - În ciuda bolii, sunteți un om foarte vital, domnule Adler. Foarte puternic! Aveți planuri de viitor? - Da. Sigur. Vreau să supraviețuiesc, să-mi ajut copiii... Și vreau să scriu o carte pe care o am în cap, despre genetica urii. Cred că epoca în care trăim acum este o epocă a urii - spre deosebire de alte epoci, chiar și aceea, atât de cruntă, a Inchișiției, când se practica o activitate sportivă de asasinat inamicii; acum există o planificare, o generare planificată a urii, din care s-au născut toate genocidele lumii așa-zis moderne. Eu interpretez pedeapsa lui Cain, care era purtarea veșnică a unui stigmat, ca pe o metaforă... - Cain trebuia să fie recunoscut, dar nimeni n-avea voie să îl omoare...

- Da, sigur, vreau să supraviețuiesc și vreau să scriu o carte despre genetica urii
● „- Credeți că evreii s-ar putea face mai bine cunoscuți în afară? Și că asta ar putea schimba lucrurile? - Nu, dar sper. Trebuie încercat...”

- Da. Cain și urmașii lui au devenit astfel veșnici și semnul pe care-l poartă este, zic eu, o genă transmisă din generație în generație: gena urii! - Se poate scăpa de gena asta? - Putem să n-o zgândărim și putem s-o atenuiăm prin cunoaștere... Poporul evreu înțelege că e mai bine să fie cunoscut de celelalte popoare... Dar rareori am fost cunoscut într-adevăr. e nevoie de mult timp pentru asta. - Să luăm un caz concret: comunitatea evreiască din România. Credeți că evreii noștri fac totul pentru a fi cunoscuți în afară? - Nu. Evreii de mare valoare, care ar putea face asta, nu fac paradă din faptul că sunt evrei. Pe urmă, vârsta medie a evreilor din România este foarte înaintată... - Există și o generație tânără... - Ei sunt mereu invitați la tot felul de activități la Popa Soare și asta, bineînțeles, nu le strică absolut deloc dar, după părerea mea, nu numai ei ar trebui chemați acolo, ci și prietenii lor, tinerii intelectuali creștini... E nevoie de o mai mare deschidere spre exterior, trebuie înțeleasă treaba asta. - Există acum un tânăr rabin nou... - Eu am fost îngrozitor de supărat pe Șlomo... l-a luat o dată gura pe dinainte și s-a trezit zicând că el n-o să le vorbească niciodată copiilor lui despre Holocaust! M-a enervat teribil, fiindcă era o prostie pe care un băiat atât de deștept și cu atâtă carte - este tobă de carte, să știi! - n-avea voie s-o spună. Dar tot eu vin acum și recunosc faptul că nici copiii mei n-au știut multă vreme prin ce-am trecut eu... Acuma aud că Șlomo face niște lucruri foarte interesante și, dacă o ține tot așa, sunt dispus să-l iert. Mai e o treabă: unii îl acuza că e foarte tânăr, prea tânăr, or, asta e, fie vorba între noi, o prostioară... asta așa, ca să mă exprim elegant... Ce, Marele Rabin al Clujului, Weinberger, ori Șafra n-au fost și ei tineri la vremea lor?

„- Credeți, așașar, că evreii s-ar putea face mai bine cunoscuți în afară și că asta ar putea îndrepta lucrurile? - Nu, dar sper! Trebuie încercat! - Și cine-ar trebui să încerce? - Noi doi! - Ei, cu asta ați izbutit să mă liniștiți definitiv... Domnule Adler, ați tinut recent o conferință de mare succes. - Da, „50 de ani de termoeenergetică în România”: Erau, de fapt, 58. - Mi-o puteți da și mie? - N-o am, fiindcă am vorbit liber. Vrei să-ți povestesc ce-a fost? - Da. Despre ce-ați vorbit, de fapt? - Pe foarte scurt: despre câteva mari personalități ale epocii (Stoicescu, șeful meu de Catedră, de o probitate științifică de-a dreptul agasantă, șeful profesorului Bărnescu, de care am învățat că studenții trebuiau nu doar „să știe”, ci să poată demonstra și cum anume se poate demonstra, profesorul Aramă, despre care mi se pare c-am mai vorbit...). Eu îmi iubesc enorm meseria, considerând-o o bază a tuturor modurilor de viață, pentru că nimic nu există

fără energie, iar energetica deschide o ușă spre toate celelalte domenii. În a doua parte am încercat să răspund la două întrebări: 1) cum niște oameni, care au fost așa de bine formați, au lăsat în paragină o industrie ca aceea din ’89 și 2) cum se explică, teoretic, științific treaba asta. Am spus și că dezvoltarea României nu s-a conceput niciodată pe linia cererii de piață, ci pe baza unor indicații din U.R.S.S. și, ulterior, din China. De fapt, conferința mea a încercat să se constituie într-o analiză care arăta de ce România este în situația economică actuală și explica totul prin principiul de management și de exploatare... Am demonstrat cu ecuații matematice cum s-ar fi putut face treaba ca lumea. - Ați fost aplaudat la scenă deschisă! - Șeful catedrei de acum, Marinescu, mi-a fost asistent, prof. Băran mi-a fost și el asistent, iar o mare parte dintre cei care acum se află la conducerea Institutului mi-au fost studenți. - Ați fost coleg cu Liviu Librescu? - Da. Fiu de avocat relativ sărac, a făcut naveta de la Ploiești toată facultatea și a avut destule de îndurat din cauza „originii sociale nesănătoase”. Datorită unei seriozități ieșite din comun și a unui noroc foarte mare, acela de a-l fi întâlnit, la vremea potrivită, pe marele savant Elie Carafoli, a ajuns un excepțional cercetător. Sper că, începând din acest an școlar, unul dintre amfitreatrele Universității Politehnice va purta numele lui. Dar să știi că nu era singurul om de valoare care mi-a fost coleg. Mulți dintre colegii noștri evrei ar fi putut popula câteva institute de cercetări și învățământ superior. Marea lor majoritate a murit, restul suntu rășpândiți pe tot globul. - Văd că aveți o bibliotecă tixită de filosofie evreiască. - Da, m-a pasionat, întotdeauna, de pildă problema lui „Bereșit” - cum s-o nascut lumea! Luria nu și-a scris opera, urmașii lui au făcut-o și din extrasele care mi-au căzut în mână am putut înțelege că un om care nu avea habar de astronomie, de științe exacte, în general, a putut avea această uluitoare intuiție filosofică... Luria a fost cel dintâi care a priceput că Universul nu se putea naște decât printr-o explozie. Asta se întâmpla prin 1532, în vreme ce teoria oamenilor de știință, privind „Big-Bang”-ul, a venit 400 de ani mai târziu. Consider, de asemenea, îndrăgostit de Rambam, pe care îl sunter un savant cel puțin de talia lui Leonardo da Vinci... Despre toate astea mi-ar plăcea să discut la nesfârșit... Sunt, printre altele, pasionat de parapsihologie, de ezoterism.

- Credeți în vise profetice, în clarvizuone, în paranormal? - Cum să nu cred? Toate astea vor căpăta cândva, ai să vezi, explicații cât se poate de științifice... - Aveți ceva de transmis tinerii generații de evrei din România? - Să revină la cartea evreiască. Sunt acolo comori inimaginabile... De fapt, nu numai tinerii au nevoie de o cultură iudaică mai solidă... nu numai tinerii... *

Majoritatea copiilor vi-sează ca „atunci când vor fi mari” să semene cuiva anume, personaj real sau fictiv, admirat, urmărit cu disperată și (de cele mai multe ori), nemărturisită dragoste. În ceea ce mă privește n-am avut niciodată un asemenea model... Abia acum, în ciuda faptului că mă apropui vertiginos de vârsta a treia (sau tocmai de aceea!), aș putea mărturisii cui aș vrea să-i semăn, într-un viitor mai incert ca oricând. Aș vrea să am curajul, înțelepciunea și stăpânirea de sine a lui Otto Adler. Inteligența și umorul lui. Mi-aș dori ca, într-o bună zi, să pot privi înapoi fără mânie, cu detașarea și de la înălțimea d-sale. Și, Doamne, ce n-aș da ca surăsul meu să-l poată ține la distanță ține pe însuși Ingerul Morții, atunci când se va întâmpla să-l aud bătând din aripa!

A consemnat NEDEEA BURCĂ